آشنایی با مدرسه سواد اطلاعاتی

مدرسه سواد اطلاعاتی یک دوره ی حرفه ای محسوب می شود که تلاش دارد فرای آموزشهای دانشگاهی به افراد در توانمندی فردی و شغلی کمک کند.

ما بیش از ده سال است که در شرکت یابش بخش های مختلفی از آن را بصورت حضوری در کتابخانه های مختلف دانشکاهی و تخصصی ارائه داده ایم.

در این مدرسه شرکت کنندگان فرامی گیرند که چگونه به یک "استاد تخصصی جستجو و بازیابی اطلاعات" تبدیل شوند و به دیگران نیز در پیداکردن مفیدترین و معتبرترین اطلاعات نیز کمک کنند.

تابحال آموزش هایی از این دست در وب سایت یابش،مجله ی کتابدار۲.۰، کانال تلگرامی "کلاس آپ" ، کانال تلگرامی "کتابدار ۲.۰ "، دراسلاید شیر و آپارات قرارداده ایم.

اما اینبار قصد داریم در فضای مجازی مانند فضای کارگاه های حضوری مان روال مندی مشخصی را طی کنیم و از همان الگوی آموزشی حضوری در فضای مجازی بهره مند باشیم امید که مورد استفاده ی جامعه ی متخصصین و حرفه ای فارسی زبانان باشد

مدرسه بر روی یک "بوم جستجو" بنا شده است. اما قبل از ورود به بوم جستجو هر یابشگری باید به سوادهای مورد نیاز در طول دوره آشنا باشد لذا شروع دوره با یکسری آموزش های مقدماتی همراه است.

- سواد رسانه ای و اطلاعاتی:

سواد اطلاعاتی مجموعه روش هاییست برای آنکه یک کاربر بتواند از میان انبوه اطلاعات در سریعترین زمان ممکن به مفیدترین آن ها دست یابد.

یونسکو سواد اطلاعاتی و سواد رسانه‌ای را با هم به عنوان سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در نظر گرفته است. سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، ترکیبی از دانش‌ها، نگرش‌ها، مهارت‌ها و تجربیات مورد نیاز برای دستیابی، تحلیل، ارزیابی، استفاده، تولید و برقراری ارتباط با اطلاعات و دانش به صورت خلاقانه، قانونی و اخلاقی با تأکید بر حقوق انسان‌ها اطلاق شده است. افراد باسواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌توانند انواع مختلف رسانه‌ها، منابع و کانال‌های اطلاعاتی را در زندگی خصوصی، شغلی و عمومی خود به کاربرند. آن‌ها می‌دانند چه موقع و چه اطلاعاتی نیاز دارند، برای چه، کجا و چگونه می‌توانند به آن دست پیدا کنند. آن‌ها درک می‌کنند چه کسی و چرا اطلاعات را تولید کرده و نیز نقش، مسئولیت و عملکرد رسانه و فراهم‌کنندگان اطلاعات را درک می‌کنند(منبع:یونسکو-فارسی)(اینفوگرافی مربوطه)

مطالعه کاملتر سواد اطلاعاتی

- سواد اینترنتی:

بخش عمده ای از شرکت کنندگان در دروه های آموزشی حضوری که یابش طی بیش از ده سال برگزار کرده است، نسبت به درک صحیح فضای مجازی مشکل داشته اند. زیرا با اینکه فناوری اینترنت وارد کشور ما شده است اما " زبان و ادبیات اینترنت" هیچ وقت آموزش داده نشده است.

بسیاری از ما با اینکه زمان زیادی را در فضای مجازی گذرانده ایم اما در واقعیت آشنایی قابل اتکایی به این فضا نداریم. خیلی مواقع افرادی دیده ایم که وقتی صحبت از اینترنت می کنند یعنی گوگل !!!

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

در سواد اینترنتی نگاهی می اندازیم به ساختارهای موجود در فضای مجازی اعم از سایت ها، وب لاگ ها، موتورهای جستجو، ساختارهای اشتراکی، تورنت ها، فروم ها، رسانه های اجتماعی و....

همچنین با موجودات اینترنتی که شامل متون، عکس ها، ویدئوها، ... می شوند آشنا می شویم.

- سواد رایانه ای و موبایلی

کاربر بیشترین ارتباطش با فضای مجازی از طریق مرورگرها برقرار می شود. لذا آشنایی با قابلیت های فایرفاکس و گوگل کروم در حد مناسبی از اولیت های سواد رایانه ای محسوب می شود.

- سواد دیجیتال:

این سواد شامل، مجموعه مهارت‌هایی است که افراد را برای استفاده موثر از فضای دیجیتال برای موفقیت در زندگی شخصی، تحصیلی و حرفه‌ای توانمند می‌سازد.سواد دیجیتال به زبان ساده توانایی یافتن، ارزیابی، استفاده و به اشتراک‌گذاری اطلاعات و تولید محتوا با استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و اینترنت است. (مریم صراف زاده)

برای مثال کاربر برای یک کتاب الکترونیکی ممکن است انواع فرمت های epub, azw, mobi, ... مشاهده کند. دانا بودن به نرم افزارهای کتابخوان بخشی از سواد دیجیتال است.

دانستن روش های هک و امنیت در فضای مجازی جهت جلوگیری از اتفاقات ناگوار برای کاربر از مهارت های این سواد محسوب می شود.

مطالعه کاملتر سواد دیجیتالی

- سواد بصری و خلاقیت:

جنبه ای دیگر از مقدمات مورد نیاز ما برای ورود به بوم جستجو تقویت خلاقیت در کاربر سواد اطلاعاتیست. ما در شرکت یابش به عنوان یک خدمات دهنده ی پژوهشی و اطلاعاتی، تقریبا هیچ دوره ی آموزشی برای کارکنانمان نداریم بجز آموزش های مقدماتی مربوط به هر فرد.

اما همه ی آنها در طول روز با یادگیری از طریق سواد بصری و استفاده از خلاقیت و ذهن جستجوگر باید مهارت های خود را افزایش دهند. تاکنون با استفاده از این روش خود آموزی ما علاوه بر افزایش مهارت هایمان به گسترده کردن سبد محصولاتمان نیز پرداخته ایم.

برای مثال کاربری که توانمندی کار با اسکوپوس را دارد دیگر برای کار با وب آو ساینس بجز استفاده از الگوبرداری دیداری و خلاقیت نیازمند آموزش دیگری نیست . اینکه کارکرد X در وب آو ساینس معادل کارکرد Y در اسکوپوس است براحتی با درک چشمی باید دریافت شود.

- سواد داده:

آنچه که امروزه اهمیت پیدا کرده است ظهور و بروز فناوری‌های مخابراتی، اینترنتی و دیگر جلوه‌های فناوری هستند که باعث تولید کلان داده‌ها در سطح جهان شده‌اند. برای مثال اگر در وب سایت یک خبرگزاری یا کانال آن در رسانه های اجتماعی مشترک باشید، متوجه می شوید روزی نمی گذرد که یکسری اعداد و ارقام راجع به یک بحث منتشر می شود (مثلا این روزها راجع به ویروس کرونا کلی اعداد و ارقام که داده های خام محسوب می شوند در حال انتشار است)

سواد داده به توانایی خواندن، ایجاد و ارتباط با داده به عنوان اطلاعات تعریف می‌گردد:

- اینکه ما بتوانیم داده‌ها را بیابیم،

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

- اطلاعات از آن‌ها استخراج کنیم (تبدیل داده به اطلاعات)،
- ابزارهای کار با داده را بلد باشیم،
- مدیریت حداقلی از آن را بتوانیم داشته باشیم،
- دیتاها را آنالیز و پالایش کنیم،
- به اشتراک گذاری داده‌ها را آموزش ببینیم،
- تصمیم‌های ساده اتخاذ کنیم. (تصمیم های پیچیده نیاز به متخصصان داده دارد)

مطالعه کاملتر سواد داده

حال با عبور از این مقدمات که البته هر کدام از آن ها می تواند منجر به آموزش های مفصل و حرفه ای شود به بخش اصلی مدرسه ی سواد اطلاعاتی یعنی بوم جستجو می رویم:

- وب پیدا :

مظهر کنونی وب پیدا "موتور جستجوی گوگل" است. یعنی ما برای دست یابی به هر چه در وب پیدا می شود سراغ گوگل یا دیگر موتورهای جستجوگر می رویم. و البته میدانیم که بین ۱۵-۴ درصد از کل فضای وب را وب پیدا تشکیل میدهد.

گوگل از این جهت مورد توجه ماست که نسبت به سایر موتورهای جستجو عملکرد بهتری و مقبولیت همگانی تر یافته است وگرنه وب پیدا راجع به کل موتورهای جستجو است و نه فقط گوگل.

گوگل امروزه علاوه بر جستجو در وب پیدا، طبقه بندی جستجو در عکس ها، ویدئوها، اخبار و .... دارد و ما غیر از آن از صدها ابزاردیگری که فقط با یک اکانت رایگان در اختیار کاربران قرار میدهد می توانیم از ابزارهای مختلف گوگل بهره مند شویم. اما در آموزش هایمان آنچه که اهمیت دارد راجع به گوگل وب، گوگل ایمیج، گوگل بوک، گوگل CSE، گوگل شیت، گوگل داک، و ....ابزارهای مشابه است.

- وب پنهان:

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

این بخش عظیم وب مهمترین بخش از آموزش های مدرسه ی سواد اطلاعاتی است. اینجاست که ما با پایگاه های اطلاعاتی آشنا می شویم و می بینیم که چه تأثیرگذاری عظیمی در توانمندی فردی و شغلی ما دارند.

بیش از هزاران بلکه ده ها هزار پایگاه اطلاعاتی مختلف از قبل بوجود آمده اند یا هر چند روز یکبار یکی جدید بوجود می آید. اطلاعاتی که هیچگاه پایشان به نتایج موتورهای جستجوگر باز نمی شود. مثلا در نظر بگیریم پایگاه چکیده نامه ای وب آو ساینس را که هیچگاه اطلاعات بیش از ۱۰۰میلیون رکورد در گوگل دیده نمی شوند.

لذا ما باید به عنوان یک متخصص جستجو و باسواد اطلاعاتی آشنایی با گستره ی وسیعی از این دست پایگاه ها را داشته باشیم. (برای مطالعه) (آشنایی -فیلم(

- **وب تاریک:**

این بخش از وب که دارای روش های مخصوص به خود برای دست یابی به محتوای داخلی آن ست، مورد توجه ما نیست. فقط لازم است بدانیم این فضا در وب وجود دارد که اغلب بیان می شود محیطی است برای فعالیت های آنلاین غیرقانونی مانند قاچاق دارو، مواد مخدر، اجزاء بدن انسان و ....اغلب مجرمان سایبری برای فعالیت بدون ایجاد رد پا از این محیط استفاده می کنند.

حال در بوم جستجوی خود ما به یک بخش بسیار مهم و کاربردی می پردازیم به نام

- **ابزارها:**

فرض کنید فردی از نزدیکان شما به دنبال فهرستی از پایگاه های کاربردی مهندسی معماری است. کافیست شما ابزار آنلاین خاصی را بلد باشید و بدون هیچ آموزش قبلی بتوانید به او کمک کنید تا فهرست مورد نیازش را تهیه کند.

یا مثلا یک دانشجوی رشته ی اقتصاد که بدنبال تهیه ی فهرستی از مجلاتی ست که در حوزه ی موضوعی خودش منتشر می شوند کافیست بدانیم که ابزاری آنلاین اولریخ در این کار را می تواند کمک کار ما باشد.

می توانید پاورپوینت من در اینباره را نگاهی بی اندازید

همچنان در یابش در حال طراحی یک ابزار بسیار قدرتمند در این زمینه هستیم (اینجا(

۷ نکته ی کلیدی برای "استادی جستجو"

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	حسین حیدری
عنوان مقاله:	آشنایی با مدرسه سواد اطلاعاتی
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitابdار 2.0)
دوره مجله(Vol):	۶
شماره مجله(Issue):	۱
سال(Year):	۱۳۹۹
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/10987

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.